

The image shows the front cover and spine of an antique book. The cover is decorated with marbled paper featuring a pattern of blue and purple circular spots on a dark background, with some areas of white and gold wear. The spine is bound in dark green leather with gold-tooled horizontal lines. The title and number are printed in gold on the spine.

Politikai
röpiratok.

37.

37

260

JELENTÉS

az 1865—68-iki

ORSZÁGGYÜLÉS

EDDIGI MŰKÖDÉSÉRŐL,

MELYET

SZEGED SZABAD KIR. VÁROS

ALSÓ- ÉS RÓKUSVÁROSI VÁLASZTÓIHOZ

INTÉZ

DÁNI FERENC,

ORSZÁGGYÜLÉSI KÉPVISELŐ.

4.

SZEGEDEN,

nyomatott Burger Zsigmondnál

1868

D^e BALLAGI GÉZA.

Tisztelt polgártársaim!

A képviseleti rendszernek behozatala előtt az országgyűlési követek utasításokkal láttatván el, ezek értelmében kellett az ország igényeinek és jogainak érvényesítésére munkálkodniok és szavazniok. Enemű küldetése az akkori követeknek igen kényelmes vala, mert eljárásuk eredményeért a felelősség súlya küldőiket illette. Ma a képviselők állása, különösen az országos nagy mérvű átalakulás jelen korszakában, igen kényes, mert roppant felelősséggel van összekötve, melylyel nemcsak választóinak, hanem önmagának is tartozik. — Ezen felelősség súlyát három körülmény enyhítheti: 1-ször: ha a képviselő független, azaz: ha sem a hatalmasoknak mosolya vagy ígéretei által leigézve, sem a nagy tömeg ajkairól lehangzó népszerűség varázsa által elszédítve nem lévén, saját meggyőződését követheti, s azért, ha 2-szor csakugyan lelkének tiszta meggyőződése szerint teljesítette nagy horderejű kötelességét; 3-szor, ha sáfárságáról számot adván, azon szerencsében részesül, hogy választói ugyanazon politikai elvek és meggyőződéstől áthatva olvassák jelentését, melyek mellett őt képviselőjükül megválasztották.

Mi az első két pont alatti körülményt illeti, nyugodt lelkiismerettel mondhatom, hogy tetteim iránytűje csakis hazám boldogsága vala.

Midőn a képviselőválasztás alkalmával szerencsés valék t. választóim bizalmával megtiszteltetni, — mert ez rám igénytelen emberre csakugyan nagy megtiszteltetés vala — akkor ináadásuknak ugyanazon szent tárgya lelkesített bennünket: a h a z a! s ugyanazon elv hangzott mindnyájunk ajkain, — a becsü-

letes kiegyezkedés elve, mert akkor nagy hazánkfia, az ország nagy bölcse Deák Ferenc mondata szerint, mindnyájan egyazon közérzületnek hódoltunk, hogy „mindent szabad kockára tennünk, csak a hazát nem!”

Az idő óta, az akkor minden kiszenvedett magyar által óhajtott kiegyezkedés, a *pragmatica sanctio*, vagyis az 1723-dik évi törvénycikk ezen értelmében: „Magyarország s társországai, valamint az Ő Felsége uralkodása alatt levő többi országok egy és elválaszthatlan birodalmat képeznek, s külső és belső megtámadás ellen egymás védelmére kölcsönösen kötelezvék” — a fejedelem és népei, valamint a birodalom két fele közti egyetértés létrejött, és a haza megmentve lön!

A hazának akkori haldoklása és mostani ujjaszületése közt leforgott időközben változtak-e és mennyiben változtak tisztelt választóim politikai nézetei, annak elemzése ezen jelentésem körébe nem tartozván, egyedül annak feltüntetésére szorítkozom, mily politikai nézetek vezéreltek engemet magasztos hivatásom teljesítésében, s mennyire indokoltak legyenek, és mennyire méltánylandók az országgyűlés működései és a kiegyezés által osztályrészünkül jutott politikai vívmányok?

Midőn tehát jelentésemet tisztelt választóim elé terjesztem, azon egyetlen óhajtással teszem: vajha t. választóim oly higgadt, komoly és részrehajlatlan megfontolással olvasnák soraimat, milyennel szavazatomat mérlegbe vetettem én, ki hivatásom teljesítésénél mindenkor csak befelé néztem saját lelkembe — kifelé soha!

Midőn 1865-ben a képviselők választási korszaka beállott, a Kárpátoktól Adriáig, a Duna s Tisza partjain, a palotákban úgy, mint a kunyhókban egyaránt hangzott mindenfelé: Kiegyezés, alkotmányosság fel, provisorium le! S nem csoda, mert 16 éves szenvedés napról-napra nagyobbodása, az innen-onnan merített vérmes remények folytonos megghiúsulása s a szellemi és anyagi közromlás óriásulása folytán a kétségbeesés rémképe járt-kelt házi tüzhelyeink körül.

A képviselők túlnyomó többsége ezen jelszóval indult az országgyűlés színhelyére: „kiegyezkedés.“

De a kiegyezésnek, vagyis a két kibékülő fél közti szerződésnek csak akkor van értelme, ha az igazságos, vagy legalább is méltányos feltételekhez van kötve; vagyis, ha e kiegyezés feltételeivel a szerződő felek mindegyike okszerűen megelégedhetik, és a nyert jogokat egyik a másiknak biztosítja. A pillanat zsarnoksága által kierőszakolt kiegyezkedés csak új bajoknak, új viszályoknak lehet forrása. Oda kellett tehát az országgyűlésnek törekednie, hogy a magyar korona országai és az osztrák tartományok közt oly kiegyezés jöjjön létre, melynek erejénél fogva a századok óta gonoszul elhintett és még gonoszabban táplált nemzetközi surlódás gyökeresen kiirtassék, és ahelyett, hogy mint eddig, egyik fél a másikat folytonos elnyeléssel fenyegetse — jövőre bármely bel- vagy külellenség ellen kölcsönösen védelmezze. Minden kiegyezés helyes feltétele a jogok és kötelességek igazságos, úgy méltányos aránybani megosztása.

Tudjuk, mert éreztük mindnyájan, hogy az ausztriai birodalom lajtáninenni és lájtántuli része századok óta mindig, és nem ok nélkül, farkasszemmel nézett egymásra. Egyiknek alkotmányos, másiknak abszolút hatalommal uralkodó fejedelme volt egy azon személyben, egyik alkotmányos formák közt, másik önkényileg kormányoztatott, egyiknek szellemi és anyagi felvirágoztatására minden lehető megtétetett, míg a másiknak — nekünk — anyagi kizsákmányolására minden megkísértetett, szóval, azon emberietlen elv nyert a kormánypolitika mellett kifejezést, hogy e két fél csak egymás elnyomása mellett emelkedhetik föl. Hogy ily fonák állapot a birodalom két fele közt számtalan keserűséget, szellemi és anyagi kárt, sőt kiengesztelhetlenné látszó gyűlölséget idézett elő, csodálni nem lehet; azért azt sem lehet csodálni, hogy a magyar korona népe a birodalom másik részétől nem egyszer szabadulni is akart, enyészetét látva a fonák szövetségben; ama másik fél pedig ezt, csupán anyagi haszna miatt, minden áron megtartani eltökélve vala; innen a sok vér-

és pénzáldozat, innen a tömérdek államadósság nem kis része, innen a birodalom tekintélyének megrázkodtatása! Ilyen kormány-politika önző politika vala, melyet a multa nézve a történelem följegyzett ugyan, de meg nem másíthat. A keserű tapasztalás, bölcs nagyjaink tapintatos eljárása és az összes magyar nemzet higgadt, de szilárd magatartása, az eddigi birodalmi kormány-politika megváltoztatására birta a közös fejedelmet, és más meg-meggyőződésre a népeket. Az uralkodóház feje belátta, hogy nem a szuronyos hadsereg a trón igazi támasza, hanem 35 milliónyi népének ragaszkodása, hűsége s összetartása; azért állította vissza hazánkban, — azért hozta be a birodalom másik részében az alkotmányt, a képviselői rendszert, hogy népei saját képviselőik által alkossák meg a törvényeket, melyek szerint kormányoztatni akarnak.

Oly vívmány ez, polgártársaim, a mélyebben gondolkozók előtt, mely nemcsak az egész birodalom újjá- és nagygyá-születésének eredményezője, hanem jövőendő nemzeti lételünk, jövőendő boldogságunk alapkövét is képezi ugyannyira, hogy a többi már létező és még létrejövő vívmányaink ennek csak következményei. A birodalomnak a dualismus alapján függetlenített, de közös védelem erejénél fogva szövetkezett két fele ma már a loyaltás és szentesített törvények határain belül egyetértőleg, a maga javára mindent megtehet.

De képzelheti-e valaki, hogy az említett nagy horderejű kiegyezkedés valaha létrejöhetett volna, ha mi a másik féllel a jogokban igen, de a terhekben osztozni nem akarunk? ha a közös védelem elvét elfogadjuk, de a közbiztonsági költségek fedezésére nem fizetünk, sem az államadósság egy részének hordozására nem vállalkozunk? A kiegyezés, szerény felfogásom szerint, melyre nekünk csak oly szükségünk vala, mint a másik félnek, ily módon soha létre nem jöhetett volna. Igaz, hogy roppant teher az az államadósság; igaz az is, hogy a nélkülünk, sőt gyakran ellenünk üzött fonák kormánypolitika okozta azt, mégis erre saját érdekünkben, a kölcsönös védelem, fennmaradásunk,

sőt önállásunk és nemzetiségünk kivívása és megszilárdítása tekintetéből országgyűlésileg vállalkozni célszerűnek találtuk, annyival is inkább, mivel ha kiegyezkedés mellett el nem vállaljuk, elvállalnunk, azaz fizetnünk kellett volna mind a quotát, mind az államadósságot, mint eddig is fizettük. A kétféle fizetés között lehetett csak választanunk polgártársaim! s a különbség a kettő között csak az: hogy most annyit vállaltunk el, mennyit elvállallhatni véltünk, ellenkező esetben pedig annyit sarcoltak volna ki tőlünk, mennyit ők akarnak vala. A kiegyezés szerint t. i. az államadósság 145 milliónyi évi kamatjából Magyarország 29 milliót fizet, a többi 116 milliót a másik fél fizeti, a quota fejében, vagyis a közbiztonsági költségek fedezésére, Magyarország minden 100 forintból 30-at fizet, a másik fél pedig 70-et. Mit fizetünk volna kiegyezés nélkül, azaz sarcolás útján, nem tudom, de képzelhetjük, ha meggondoljuk, hogy a lefolyt 20 év alatt évenként 100 milliót vontak ki ezen országból, a magyar hazából, és így 20 év alatt 2000 milliót! És ezen évenkénti roppant összeg mellett az államadósság mégis mindig nagyobbodott, mert hisz 1848-ban csak 200 millió frt után kellett volna elvállalnunk a kamatfizetést, ma pedig már több mint 700 millió után! És hogy történt ezen szánandó gazdálkodás? mert a népeknek semmi beszólásuk nem volt a közügyekbe, mert a pénzügykezelőket számadásra vonni nem lehetett. Csak egy pár év, de békés év kell polgártársaim, és meglátjuk, mit tesz felelős miniszteriummal birni, s mit tesz az, ha a birodalom mindkét népe alkotmányos joggal bir a közigazgatás és költségvetés feletti örökösre.

Mindezek dacára — mondják némelyek — még sem kellett volna annyi terhet magunkra vállalni. Feleletem erre az: hogy e tehertől csak egy Ausztriától elszakadási sikeres forradalom által volt képzelhető a menekülés.

De ki az a kis isten közöttünk — hogy úgy kérdezzem — ki ily sikeres forradalmat nem kivívni, hanem csak józanon remélni is merne annyi sorscsapás után? Kedvezőbb helyzetben most sem leszünk, mint voltunk 1848-ban. Volt bennünk lelke-

sedés, a legnagyobb áldozatra készség, volt bennünk erő, voltak merész és ügyes tábornokaink, kik a közjóért vértanui halált haltak, vitéz honvédek és szabadságharcosaink százezrenként állottak fel, volt pénzünk, és mégis mi lett vége annyi önfeláldozásnak? — csak önfeláldozás és hosszú leirhatatlan közös szenvedés, melynek csak a mai kiegyezkedés vethetett véget. A forradalom tönkrement eredményezett, ez tagadhatatlan. De tegyük fel, — mit sokan föltenni szeretnek — hogy ha árulás által a világsi csemény be nem következik, a fegyveres önvédelmet több éveken át, több s kevesebb reménnyel folytathattuk volna, valjon ez esetben hová jutunk? Azt tudjuk t. polgártársak, hogy az 1848-iki képviseleti országgyűlés Kossuth Lajos láng hatalmu szónoklatára magajánlotta a kért 60 millió forintot és 200 ezer honvédet. Tehát ennyivel kezdtük meg a honvédelmet, de hogy évek alatt mennyivel végeztük volna be, azt emberi ész nem, csak Isten mondhatná meg! Mindenesetre sokkal, mindenesetre annyi-val, hogy az évek alatt felhalmozódott adósság sulya s az évek alatt irtózatossá váló vér-fogyasztás alatt leroskadtunk volna, s végre is, ha a várt győzelem kivivatik, alig maradt volna magnak való jó magyar, ki a honfi-vérözön felett fölpiroslott szabadság hajnalát üdvözölhette volna! —

Nincs olcsóbb szabadság, mint amit pénzzel, nincs drágább, mint amelyet véráldozattal váltunk meg.

Vagy talán van még magyar ember, ki valamely külhatalomtól reméli üdvösségét? Jó magyar ember lehet az, nem kétlem, de sajnálatraméltó, ki annyi kudarcon, annyi csalódáson nem tudott okulni. Ugyan ki nem hallotta, hogy szenvedésünk korszaka alatt volt egy szerencsétlen lengyel forradalom, melyet ugyanazon nagyhatalom, mely szította, cserbenhagyott. Volt egy nagy horderejű olasz-osztrák és egy szintén nagy következetességű olasz-poros-osztrák háború, melyeknek hatalmas intézői, száműzött és kibujdosott magyar testvéreink harc-képességét ígéretek mellett igénybe vették, de midőn a győzelem bizonyos eredményével megelégedve, takarodót fuvattak s békét kötöttek, a magyar

legiónak azt mondották: „a mór megtette kötelességét, a mór elmehet.“ — Hol az a büszke magyar, ki a külhatalmak ígéretében bizván, oly lealázó szerepre adná magát még egyszer, midőn itthon maga munkás erejében bizván, annyira úr lehet, hogy koronás fejedelme iránti hűsége mellett, a birodalom másik felével egyetértésben, önmaga intézheti sorsát, sőt szavazatát, is a külföld irányában követendő politika mérlegébe vetheti.

Mindezen és más fontos körülmények figyelembevétele mellett, alkotmányunk visszaállítására, állami életünk megszilárdítására ezen kiegyezési utat és módot tartotta egyedül helyesnek, egyedül üdvösnek és egyedül kivihetőnek az országgyűlési többség, — a Deák-párt — melynek szerény tagjául vallottam és vallom magamat nyugodt lelkiismerettel.

Ezen politika, mely az 1861-ki országgyűlés által elvben kimondatott, már csak azért is legjobbnak tartható, mert a porosz és orosz terjeszkedési politikával, mely az osztrák birodalom népeinek viszálykodására támaszkodik, homlokegyenest ellenkezik. Ezen politika mellett fogunk mi biztosan előrehaladni, ha a kiegyezkedés útján nyert előnyöket hasznosítani iparkodunk.

Melyek legyenek ezen előnyök? könnyen felismerheti az, ki a felállított független felelős magyar miniszterium fontosságát szemügyre veszi.

Ugyanis a felelős magyar miniszterium ellenjegyzése nélkül az alkotmányos felelősökön, koronás fejedelem semmiféle rendeletet ki nem bocsájthat. Ezen miniszterium független, mert az ország belügyeit a fennálló és még alkotandó törvények szellemében függetlenül, de felelősség mellett igazgatja; felelős, mert ha országos intézkedéseivel a képviselői országgyűlés, tehát a haza népének többsége meg nem elégszik, ellenében bizalmatlanságot szavaz, és a kormányról lelépteti. Mily fontos körülmény ez, ha elgondoljuk, mikép 20 év alatt a Bach- és Schmerling-féle korszakban az abszolút kormányi eljárás ellen még szólani sem mertünk. Az egyes miniszteri tárcák fontossága pedig azonnal kitűnik, ha visszaemlékezünk, mily nagy elégtelenség, mily nagy lelki s

testi levertség uralkodott az egész országban, midőn zsebredugott kőzzel kellett néznünk, látnunk, éreznünk, türnünk ama demoralizáló kémkedő világot, mely már házi-oltáraink mögé is betolakodván, a vért a vér ellen lázította; látnunk és türnünk édes hazánk határait megnyirbáltatni, — koronatestvéreinket ellenünk fellázíttatni, — gyermekeink nevelését oly irányban vezetetni, mely minden inkább, mint nemzeti, hazai; — gyermekeinket minden beleszólhatás nélkül katonáskodásra, idegen érdekekért harcoltatni: — arany-, ezüst- és sóbányáinkat hasznunk nélkül kiaknáztatni; — gazdasági, ipari és kereskedelmi tehetségeinket lezsibbasztatni; birtokainkat és vagyouainkat minden felelősség nélkül busásan megadóztatni; — legszükségesebb vasuti vonalainkat s egyéb közlekedési eszközeinket elnyomatni, háttérbe szoríttatni; — a szólás- és sajtószabadságot részint megvesztegettetni, részint elfojtatni; — igazságügyi és közigazgatási hivatalaink minden ágát idegen hivatalnokok kezeire bízni stb. stb. — Mindezen visszaélések megszüntetésére most felelős magyar minisztereiink s az országgyűlés vannak hivatva, s amennyiben még sok orvosolva nincs, azt vagy az időszerinti lehetetlenség, vagy az egész magyar állam jól felfogott érdeke okozza; de hogy az említett és még nem említett számtalan bajok fokozatosan orvosoltatni fognak, azon pillanatig sem lehet kétkedni, nem, mert annyiban tőlünk függ az, amennyiben befolyással birunk az országgyűlés alkotására, mely pedig a magyar kormányférfiakat felelősségre vonhatja.

Akik pedig ezen tekintetből, hogy jelenleg még nem szállított le az adó, még nem töröltetett el a dohány-monopolium, a fogyasztási vám stb., elégedetlenségeket nyilvánítják s moreover állítják, hogy semmit sem nyertünk, azok egyoldalulag fogják fel a dolgot, nem gondolván arra, hogy a kormány, ha százszor magyar volna is, az eddigi pénzforrásokról le nem mondhat addig, míg az országgyűléssel kezet fogva más pénzforrásokat nem talál fel, melyek amazokat pótolják, hacsak az állami közigazgatás kerekeit megállítani és az országot tehetetlenségbe sodorni

nem akarja. Engedjék meg polgártársaim, hogy egy kis hasonlatosságot állítsak fel: Itt Szegeden t. választóim is befolytak a helybeli képviselőtestület szabad választásába, — és ime, ezen képviselőtestület a házi-adót nemcsak le nem szállította, hanem fölemelte, mert ugyhiszem, szükségesnek látta ezt a közigazgatás tekintetéből. Nem is azért és akkor terhes az adó, ha nagy, hanem ha hiányzik bennünk a képesség annak fizetésére, mi úgy áll be, ha gazdászatumk, iparunk és kereskedésünk kifejlesztése akadályoztatik, és közlekedési eszközeink hiányosak; de ezeken segítve lesz okvetlenül, miről a megindult vasuti és csatornázási mozgalmak is tanuskodnak. De amiként nem lehet a fát egy vágással ledönteni, úgy a mindnyájunk által óhajtott nagyszerű reformokat sem lehet egyszerre életbeléptetni a közigazgatás minden ágában, annyival is inkább, miután a 20 évi abszolút kormányzat alatt a hivatalos ügyek és nemzeti érdekek annyira összekuszáltattak, hogy azoknak alkotmányos formák szerinti elrendezésére, új kerékvágásba hozatalára óriási munka kívántatik. Akik tudják, mennyi költségbe, mennyi fáradságba kerül csak egyetlen új család számára egészen új háztartást berendezni, azok elképzelhetik, mit tesz a kormánynak egy — különféle nemzeti-ségű, különféle vallású, ezer meg ezerféle rendű s rangú, érdekű s kiváltságú 15 milliónyi lakossággal bíró, s 20 év alatt összehozott s csaknem tönkrojtott háztartását egészen új s korszerű módon berendezni, még pedig úgy, hogy annak célszerűségeért felelősséget is vállaljon magára ugyanazon állam népének milliói előtt.

Nem csekély nehézség van polgártársaim, s nem csekély óvatosság szükségeltetik a szabadság s jogok kiterjesztésében, általánosításában is. A minden jogon kívüli állás ép oly nagy baj, mint a minden jogba egyszerre való behelyezkedés. Ebben is legcélszerűbb haladás a fokenkénti haladás. A jogok és szabadság teljesmértvű élvezete csak annak hasznos, ki elég értelmi képzettséggel bír azoknak mások hátránya nélküli élvezésére. Így a népkormányzat (democratia) csak akkor képzelhető célszerűnek, ha a nép arra teljesen képesítve van; azért igen hőlesen írja Kossuth Lajos egyik utóbbi, a ne-

velésügyre vonatkozó levelében: „Az ész az erő kutfeje. A democratia csak értelmi fejlődés által válhatik a nemzeti fenmaradás önálló hatalmas tényezőjévé; különben csak eszköz marad partikuláris érdekek kezében saját romlására, s mert ő a haza, a hazának romlására.“ Eszerint nagy hibát követ el az, ki oly fegyvert ad jog képében a népnek, melylyel az élni még meg nem tanult. Álljon itt egy példa.

Ki nem tudja, mennyire szükséges a visszaélések meggátlása a szólás- és sajtószabadság, melyet azért a kormány megadni nem is késett. És ime! A sok jó mellett, melyet eredményez, mennyi visszaélésre ad alkalmat. Vannak, kik a közrend és közbátorság, a törvényhozó testület eljárása és a szentesített törvények ellen izgatnak uton-utfélén. A káromlástól nem sokat különböző kifejezésekkel illetik oly hazafiak személyeit, kik egész életükön át mindig azt mutatták ki, hogy hazájukat önzetlenül szeretik. A szólás- és sajtószabadsággal való ily visszaélések vagy politikai éretlenségre, vagy fájdalom! roszt akaratra mutatnak. Óhajtom, és óhajtja minden igaz hazafi, hogy a közügyre vonatkozó kormányrendeletek, intézkedések szigorú bírálat alá vétessenek, mert csak így tűnik fel teljes valóságában azoknak jó és rossz oldala; de történjék az a magyar nemzethez illő ama méltósággal, mely megilleti a haza szent nevét, a nemzet szent ügyét; történjék az úgy, hogy a világ lássa, mikép a magyar nemzet megérett azon jogokra, melyeket kivivott, megérett és érdemes azon világbizodalomra, melyre oly nagy szüksége van.

Minthogy továbbá a közösügyi bizottság (delegatio) eszméjével, melyet az országgyűlés elfogadni jónak látott, sokan megbarátkozni nem tudnak, helyén lenni látom e tekintetben is néhány sort kockáztatni. Ezen intézkedésnél célszerűbbet és alkotmányosabbat kitalálni sokkal nehezebb, mint fölötte pálcát törni. Miután a birodalom másik felében az alkotmányos kormányforma hozatott be s a közvédelem és közköltségek felett maga a fejedelem önállólag többé nem rendelkezik, azon kérdés merült fel, mikép intéztessék el időről időre ezen nagyfontosságú közösügy, mely

milliókat vesz igénybe; ha már sem a fejedelem maga, sem a birodalom egyik vagy másik fele egyedül nem rendelkezhetik felette, közös birodalmi gyűlés pedig közülünk senkinek sem tetszik. Indítványoztatott tehát, hogy mind a magyar, mind a másik országgyűlés külön-külön határozzon ez ügyben, és ha meg nem egyeznek, döntse el az ügyet a közös fejedelem. Ezen indítvány nem volt elfogadható, mert történetünk nem egy gyászos lapja tanuskodik arról, hogy a fejedelmek, a roszakaratu tanácsosok által tévutra vezetettve, éppen a nép érdekei ellen cselekedtek legyen, s ki áll jót érte, hogy a Bachok és Schmerlingek lelkei nem szállanak-e be még valaha a korona tanácsosaiba? Legcél-szerűbbnek látszott a ért oly bizottságokra bízni ama fontos ügyet, melyeket a nép közvetve az országgyűlés kebeléből — azaz saját választottaiból választ.

Ezen bizottság tehát, mint a nép képviselőiből alakult testület, hivatásánál fogva a nép érekei mellett tartozik szólani; a népekről pedig, bármely részen álljanak is, csakugyan föltehetni, hogy minél kevesebbet, minél célszerűbbet akarnak fizetni. — Különbben is ezen intézmény életképességét az élet határozza meg, ha célszerűtlennek bizonyul be az élet folyamában, kétségkívül megváltoztatná azt a viszonyok épen azon hatalma, mely azt most létrehozta.

Mindezekből kitűnik, mikép az elégtelenség jajveszékelése, hogy az egyezkedés által nemcsak semmit sem nyertünk, hanem még előbbi jogainkat is feladtuk, alap nélküli állítás, üres phrasis, melylyel a különben jóindulatú s helyes természeti felfogással bíró, minden jóra, szépre fogékony, de a politikában járatlan magyar népet szintén elégtelenné teszik, a magyar kormány óvatos eljárását zsidbasztják, de a közjónak semmi szolgálatot nem tesznek.

Ezek ellenében csak azon kérdést teszem föl: melyik tehát a valódi nemzeti önállóság, az-é, melyet eddig birtunk, szóban és papíron századok óta gyakoroltunk, mely legfőlebb a gyűlölt osztrák kormány rendeletei ellen való örökös tusakodásban nyilvánult, — melynél fogva az adót és ujoncot egyszer-másszor

megtagadtuk, hogy utóbb mégis búsán megvegyék rajtunk? a magyar szabad választások alkalmával egymást ledorongoltuk? háborukat indítottak akaratumk és érdekünk ellen, s békét kötöttek az osztrák katonaság dicsőségére, erszényeink rovására, a birodalom másik felének ipari és kereskedelmi előnyére? midőn a bányák, posta, lottó, s a kamarai jószágok jövedelmei, melyek a roszt kezelés mellett is évenként 32 millióra rugtak, egyedül a király szabad rendelkezése alatt állottak úgy, hogy ezek hova fordításába semmi beszólásunk nem volt? midőn a vámsorompókat termelésünk és kereskedésünk hátrányára idegen miniszterek tetszésük szerint állították fel? midőn nagy Magyarországnak, mint önálló államnak a külföld még nevét sem ismerte? mondom, ez-e az igazi önállóság? vagy a most kivívott? melynek erejénél fogva minden jövedelmező tőkét magunk kezeljük, gazdaszatunk, iparunk, kereskedésünk emelését magunk intézzük, vasutainkat, csatornáinkat és egyéb közlekedési eszközeinket magunk reudezzük, a háboru szükségének megítélésébe, a közvédelemre szükséges harcra számának és költségek mennyiségének meghatározásába stb. döntő befolyással birunk úgy, hogy igazán elmondhatjuk: „semmit rólunk nélkülünk“! Az önállóságnak e két neme közt könnyű a választás. Bizony, én sem vagyok szerelmes a quótába, még kevésbé az államadóságokba, de ha önállóságunk, nemzetiiségünk és nemzeti életünk megváltásának kérdése forog fenn, — akkor polgártársaim, a római költő szerint: „csókolom a tört, mely keblemet által üté,“ s meglegésem jelenleg, ha a részünkre meghatározott adórészt megfizetvén s annak kellő helyére fordítását ellenőrizvén, a jövedelmeinkből fenmaradt összeget, melyről felelős miniszteriumunk számol, oda fordíthatjuk, hova szeretett magyar hazánk érdekei követelendik.

Miután előnyeinket és vívmányainkat, melyekkel eddigi, feladottaknak híresztelt közjogainkat alig lehet összehasonlítani, tekintve azon körülményt, hogy ezek nem változó kormányok, hanem örökké élő népek, és népek közti kiegyezkedés alapján biztosítvák, elősoroltam, hazafiui bűnök tartalmán nyíltan be nem

vallani; hogy ezen nagyszerű kiegyezkedési munkálatnak legbölcsebb intézője, az önzetlen lelkű, rendíthetetlen jellemű, 40 éves klasszikus törvényhozó Deák Ferenc vala, ki, míg magát az országban legkisebnek tartja, addig a hazának legelső és legnagyobb polgára.

A jelen országgyűlés teendői még befejezve nincsenek, még előttünk áll a honvédelem rendezése, a nemzetiségi kérdés megoldása, a megyék, városok s kerületek rendezése, a népnevelés emelése, vasutak és csatornák előteremtése, stb. mind megannyi kiegyesítői a kiegyezési munkálatoknak, hogy az ország felvirágozván, s a terhek fedezésére e felvirágzásból új erőt merítvén, beteljesedjék a halhatatlan Széchenyinek azon jóslata, hogy „Magyarország nem volt, hanem lesz.“

Ezek azok, tisztelt polgártársaim! miket a jelen országgyűlés működéséről és saját képviselői eljárásomról, részint felvilágosításul, részint igazolásul mondani jónak láttam. Szolgáljon ezen jelentésem politikai meggyőződésemmel gyanánt, melyet sem felülről, sem alólól nem kölcsönöztem, hanem a politikai jelen viszonyok s hazai körülményeink higgadt megfontolásából merítettem. És épen ezért nem eshetnék osztályrészemül óhajtottabb jutalom, mint ha jelen őszinte soraimmal tisztelt választóimat megnyugtathatnám, annál is inkább, mert édes kötelességemnek tartottam az országgyűlés működéséről, annak indokairól, s általában politikai helyzetünk körülményeiről felvilágosítást nyújtani. Ezzel tartoztam nem csak t. választóimnak, hanem önmagamnak is.

Szeged, 1868-ik évi május hó 6-án.

Dáni Ferenc,

Szeged alsó- s rókusvárosi kerület képviselője.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several paragraphs and is mostly mirrored.

Blind Stamped Title

Faint text below the title, possibly a subtitle or author information.